

સંકુલર નં. ૮.

હિંદી ઉતાડો તથા વંચારીઓની હાડમારી દુર કરનારી મંડળી

“રેલ્વે હાડમારીનું એક દૃશ્ય.”

(ખંડ કાવ્ય.)

“પહેલી રેલ્વે કોન્ટ્રબ્સ” માટે

લખનાર,

જનાર્દન શર્મા.

પ્રકાશક,

જીવરાજ ગોકલદાસ નેણુશી

અને

શંભુપ્રસાદ એસ. મહેતા, બી. એ.

આ. જી. સંકુટરી.

આવૃત્તિ પહેલી   પ્રત ૨૫૦૦.   ૧-૧૧-૧૯૧૮

જીવરાજ ગોકલદાસ નેણુશીએ ઇન્ડિઅન નેશનલ પ્રીન્સિપલ
વર્કસ, ૩૦૬ ખાસ બલ્કર સ્ટ્રીટ, કોટ, મુંબઈમાં છાપ્યું.

મૂલ્ય અર્ધા આનો.

ગુજરાત વિધાપીઠ ગ્રંથાલય
સામ્રાજ્ય
ગુજરાતી કૌપીરાઈટ-સંગ્રહ

૭૮-૧૫

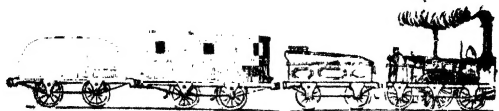
ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કૌપીરાઈટ વિભાગ]

શ્રવણાંક ૭૮-૧૫ વર્ગિક

તત્કાલ નામ રેવેન્યુ ડાયારમાં ૨૭ ૪૨૫

૫ ૮-૧૩

પહેલી રેલ્વે પરિષદ માટે

“રેલ્વે હાડમારીનું એક દૃશ્ય.”

(ખંડ કાવ્ય.)

(જનાર્દન શર્મા.)

(“આ ભયંકર ત્રાસને નાશ કરવાના નિશ્ચયેના વચમાં હમણાં ચાલી રહેલું મહા યુદ્ધનું અસ્તિત્વ હમણાં લાવતું નેત્રએ નહિ, ઝાંખાઓમાં મેઢાંઓની માઝક ઉતાડ્યો સિંચવા અને ગંદકી વધવા આપવી, તેના ગત્યાવમાં યુદ્ધનો પ્રશ્ન આવી શકતો નથી આવા સંજોગમાં રેલ્વેદ્વારા મુસાફરી કરવાનો વ્યવસ્થા સદંતર બંધ કરી દેવો ઇષ્ટ છે. પરંતુ તંદુરસ્તી અને નિતિના નાશ કરે તેવી આ અસહ્ય આરોગ્યતા લાંબો વખત કાઢવાનું રીતે વસાવવા દેવી નેત્રએ નહિ—મહાત્મા ગાંધીજી.”)

પૂર્વાભાસ.

ત્યારે હિન્દુસ્તાનની રેલ્વેઓ માટે જગવંદ સત્યાગ્રહી મહાત્મા ગાંધીજી, તેમજ બીજા દેશ ભક્તો, રેલ્વેમાં હમણેનાં લાંબી મુસાફરી કરનારા, અને માટા વેપારીઓ પોતાને પડતી હાડમારીઓ બેઠેરમાં પોકાર કરી જળાવે છે. ત્યારે આપણે અને રેલ્વે કુંપનીઓએ આ બાબત સાચી છે એવું ન માનવા પગલું ભરવું એ દેખીતું પાપ છે. માટે હિન્દના દરેક ભાગમાં આ બાબત માટે ભારે ચળવળ કરી રેલ્વે કુંપની સરકારને બેધડક રીતે જળાવવું અને આપણને પડતી હાડમારીઓ દૂર કરાવવી એ દરેક હિન્દુવાસીની પ્રત્યભરી કરજ છે.

રેલ્વેમાં પડતી હાડમારીનું એક દ્રિક દર્શન ખંડ કાવ્યમાં ભાઈ જીવરાજ ગોકલદાસ નાણસીની પ્રેમ ભરી માગણીથી પ્રગ્નજન પાસે રજુ કરેલું. જે અથ ઇતિ વાંચવાથી દરેક જળને પડતી હાડમારીનો પુરેપુરો ખ્યાલ આવશે. આવી રીતની હાડમારી ત્રીજા વર્ગના ઘણા મુસાફરો ભોગવે છે. અને વાંચનારે પણ ભાગી દશે માટે ભાઈઓ રેલ્વે હાડમારી દૂર કરનારી મંડળીના મેમ્બર થઈ મંડળના અગ્રેસરો સાથે મળતા રહી, ખરી રીતે કામદેસર હક્કભેર રેલ્વે હાડમારી દૂર કરાવવા સતત પ્રયત્ન કરતા રેવા મહારી દરેક ભાઈઓને નમ્ર પ્રાર્થના છે.

શ્રી૦ આપનો—જનાર્દન શર્મા,

ગામડાનો એક પટેલ— અનુક્રુપ

અહીં આ સાંભળે છે કે, આવ્યું ઘેડપણુ એકને
માટે કાશીએ જઈને, નમીએ મહાદેવને—

પટલાણી— એકત્રિસા

શ્રદ્ધાળુ પટલાણી કેહે, હા ચાલો કાલે જઈએ,
ગંગાજીમાં સ્નાન કરીને મહાદેવ શરણે રહીએ;
કેળ્યાં છાકર ઘેર રહશે ધરધાંધા એ હીક કરશે.
રામો દિદરો બહુ ગાલ્યાં છે બધાંયને એ સાચવશે — ૨.

પટેલ— અનુક્રુપ

હા, હા, ચિન્તા નથી તેની. પ્રભુજી અપવાળ છે,
માટે તૈયાર થઈ જઈએ. કાલે તો શુભવાર છે. — ૩.

પટલાણી—

લાંબી વાટે જવું માટે આવવાનું તૈયાર કરી.
બાંધી લીધું પટલાણીએ એક પોટકા ખાસ કરી
ખીજે આ જંતેજીએ તે સચળો સામાન લીધો બાંધી
ચાર પોટકા એ મળનાં એ ભાગ કરી લીધાં સાંધી — ૪.

”
ગ્રાસો ગ્રામી જમી કરીને સ્ટેશન ઉપર જઈ પાન્યાં
વાર હતી ગાડીની માટે એક ખૂણામાં જઈ એકાં
બસા બિચારાકોઈ દિવસ તે ગહાર કરી નિકળ્યાં નહેતા
અંગ પાછળ સામાન દબાવી બાળા ભાવે એકાંતાં — ૫.

”
ત્યાં કરદમ આતાનુ ધમકુ રેલવે પોલીસ સાથે લઈ
સતાવવા કોઈ ગામડીઆને ફરતુતુ તે ઉધ્ધત થઈ
એવામાં આ લલાંબિચારાં આ એ જણુની નજર પડ્યાં
પાસે જઈ ધમકાવી હાથે પાપીએ પોટલાં છોડ્યાં — ૬.

રેલ્વેની પહેલી એળ.

કસ્ટમ સત્તામણી.

પટેલ--

બાપુ એમાં કશું છે નહિ, બાપુ ને વસ્ત્ર બેજ છે.
કે'દો શું કામ આ મોટા, બાંધવું એ કહીણુ છે.— ૧૭.

બેસ બેસ ફાલી જુઓ આપ્યો કાઝ કપડું ત્યાં કાઠડું
અન્યાયી પૈસા ખાવા આ ખાટું બાનુ ઝાલ્યું
ગભરાયા ડોંભા ડોસી ત્યાં ભાઈ એતો પેરવાનુ છે
જત્રા જઈએ માટે આ લગડુ તો પેરવા ત્યાંનું છે — ૮.

ચલ, ચલ, સાલે કહીને ત્યાં, કચ્છાએ ધમકાવીયાં
સત્તાવી બેઠે જાણાએ ત્યાં. નાણાં ફીક પડાવીયાં ૯

કસ્ટમ અત્તામણી આવી, ઘણાં સ્થાનેજ થાય છે.
રેલ્વે કંપનીનીઆ, એળ પહેલી જણાય છે.— ૧૦

સમય થયો ગાડીનો ત્યાંનો ટીકીટ લેવા સૌ દોડ્યા
બારી ઉઘડતાની પહેલાં ઘણાય માંહે માંડી વડ્યા.
ભલા બિચારા ડોસાજી પણ વચમાં ખુબ ગુદાયા ત્યાં
ના રહેવાયે પાછા પડીઆ આવી બેઠા જ્યાં નેત્યાં— ૧૧.

ગંધડી બારી ટીકીટ લેતાં પડપડા ત્યાં ખુબ થતી
ગૃહસ્થ નારી બાળકની સંભાળ જરીએ ત્યાં નહોતી

રેલ્વે કંપનીની બીજી એળ.

ટીકીટ લેતાં પડતો વાસ.

જખરા તે સૌટીકીટ લેતા એક બીજનની ના ખસતા
પોલીસ બ્રાતા ડોભા ડોભા આગળ મોકલી લાંચ લેતા— ૧૨.

ડોસાજી બીડઆ નેમ્મ ગભરાયા મનમાં બહુ
પોલીસે ડપીઆ માગી ટીકીટ લાવવા કહ્યું— ૧૩.

ભલા બિચારા ડોસાજીએ ૪૮ ડપીઆ કાઢી આપ્યો
પોલીસભાઈએ ટીકીટ લાવી ડોસાજીનો ભથ કાપ્યો
ચાર આના ઉપરથી લીધા ત્યાર પછી ટીકીટ આપી
સત્તામણી આવી ખુબ માલે ઠેર ઠેર પોલીસનાથી— ૧૪.

ટીકીટનો ત્રાસ છે ભારી, ઘણાં મ્થાનેજ થાય છે.
રેલ્વે કુંપનીનીઆ, એખ બીજી જાણાય છે ૧૫.

ટીકીટ લઈને ડોસાજી ત્યાં 'લેટકાર્મ' ઉપર ચાલ્યા
મોટા ગાસડા બાળીને ટીકીટ કલેક્ટરે તો જાલ્યા
પટલ કેટલું વજન ભર્યું છે ઉભા રો તોળાવી દ્યો
નહિતર એક બે રૂપીઆ મારું નવા માટે આવી દ્યો— ૧૬.

રેલ્વે કુંપનીની ત્રીજી એખ.

ટીકટ કલેક્ટરનો ત્રાસ.

જતી રે ગાડી એ જતણી-રૂપીઓ તર્ત આપીયો
માહેંએ ત્યાં જવા દીધાં કેવો સુંદર લાંચીયો— ૧૭.

ટીકીટ કલેક્ટર ઘણા પગલે ભક્ત મુસાફર અરે
રેલ્વે કુંપનીનીનીઆ, એખ ત્રીજીજ છે ખરે— ૧૮.

હાંએ હાંએ મેચાજી રખાંડે પણ જગ્યા તો ન મળે
આમ નેમ પોટલીઓ લાગે અથડાતા ને ખુબ ડર
યુરોપીઅન એંગ્લોનો હાંએ ખાલી જોઈ તેમાં બેઠા
ત્યાં ફાર્મ પ્રીમ્તીએ આવી ધમકાવી ઉતાર્યા હેડા— ૨૦.

મીટી વાગી ત્યાં ડોસાજી પાંચેના હાંએ વળગ્યા
ધકકા મચ્યા ખાતાં ખાતાં ચાર ઉઘાડવાને લાગ્યા.
વરણા ગીયા એ ચાર હતા ત્યાં મુંબાર્ક ફેશન શ્રીસીયારી
પોચા નાખી નીકળ અલીથી જગ્યા છે નહિ અહિ તારી— ૨૧.

રેલ્વે કુંપનીની ચોથી એખ.

ગાડીમાં બેસતાં પડતી હાડમારી.

ત્યાં એક પોર્ટર દોડી આવ્યો એ આનાતી લાંચ લઈ
ચાર ઉઘાડી છનામ માંગે ડોસાંને બેસાડી દર્મ
વધુ અલ્યા હું કયાંથી આપુ એ-લે પોર્ટર ગાળ દીએ
ભલા બિચારા ડોસાજી તો આ સધળું માં સાંખી રે— ૨૨.

ગાડીમાં બેસતાં સધળે દુઃખ પામે મુસાફર
રેલ્વે કુંપનીનીઆ એખ ચોથી ખરેખર— ૨૩.

વરણા ગીયા ડોસાને પજવે જગ્યા જરીયના આપી
 ડોસા ડોસી કલાં બિચારાં આ દુઃખ સધળુ તે સોંખી
 ત્યાં એક મોટુ રોશન આવ્યું એ પહેલવાન કાપલી પેઠા
 વરણા ગીયા ને મારી તમાચા આપી તરંસે ને બેળા ૨૪.

રેલ્વે કંપનીની પાંચમી એળ.

ઉધ્ધત અને તોફાની મુસાફરીનો ત્રાસ.

ઉધ્ધત જીવાતીયા જુગ્યા—ઘણાં પજવે અરે
 દેસખન્ધુ ગરીબોને—જાણી હેરાન બહુ કરે— ૨૫.
 લંકા કે, આવનારાને, લંકાથીવાન મુખે યરે
 કે પછી લાંચ દેનારા, રેલમાં રાજ્ય તે કરે— ૨૬.
 ઘણી રેલો વિશે આવુ દુઃખ પામે મુસાફર
 રેલ્વે કંપનીનીઆ, એળ પાંચમી ખરેખર— ૨૭.

રેલ્વે કંપનીની છઠી એળ.

રેલ્વે જંકસનોના મુસાફરખાનામાં પડતો ત્રાસ.

ડોસાજીને પણ ખેસાડ્યા ડોસા દસ જાણથી ભરીયો
 ખીજો રોશન કિતર્યા સધળા ટેન બદલવા ખાલી કર્યો
 મુસાફરખાનામાં જમને ડોસાજી ખાવા એહા
 ચાર હતી ગાડીની માટે કુકોડા પીવાને એહા— ૨૮
 આખ્યા પોલીસ એવે ત્યાં ડોસાને ગભરાવતો
 ગંદકી કેમ અવ્યા પ્રાવી કાંક પૈસા પડાવતો— ૨૯.
 બદલાતી ગાડીઓ જ્યાં દુઃખ પામે મુસાફર
 રેલ્વે કંપનીનીઆ એળ છઠી ખરેખર.— ૩૦

રેલ્વે કંપનીની સાતમી એળ.

ટીકીટ એકઝામિનરનો ત્રાસ.

ખીજી ગાડી આવી ત્યારે ડોસાજી પાછા એહા
 પેલાંની માયક આ વેળાએ પણ પાછા દુઃખ વેઠ્યાં
 ત્યાં ટીકીટ તપાસનાર આવરો ડોસાની ટીકીટ જોઇ
 અલ્યા ટીકીટ આ રદ થઈ ગઇ છે પૈસા મુક ચાલશે નાહિ ૩૧.

ઠાસાજીએ કહ્યું બાપુ-ચાલશે માસ્તરે કહ્યું
છતાં શાને સતાવો છો જત્રા જત્રુ ધરી રહ્યું. ૩૨

ખીજવાયા સાહેબજી ત્યાંતા બેચાર ગાળ ચોટી દીધી
પૈસા ખાયા જાણી જોઈને ઠાસાની લાગે લીધી
એકાદ બે રૂપીઆ પડાવી સાહેબજી ચાલી-નિઠાળ્યા
રેલ્વેમાં છુટાયા ધાળે તાંડે ઠાસા ખુબ જત્રા ૩૩.

ટિકીટ એકઝામિનર પગલે ધણાંય મુસાફર
રેલ્વે કંપનીનીઆ સાતમી એમ ખરેખર. ૩૪.

ધણાંય કળેટા મેંતાં મેંતાં ઠાસાજી કરી 'હેંચ્યા
આવી રીતે અનેક મુસાફર હાડમારી ખડુ મેંતા
રેલ હતી નહિ જ્યારે ત્યારે જત્રાજી ખડુ સુખ લેતા
આ કંપની સરકાર સમયમાં મુસાફર ખડુ દુઃખ મેંતા— ૩૫.

ધાળી ચામડીના ગૃહસ્થોને કંપની સગવડ દીક આંખે
કમાણી આપે કાળી ચામડી ત્યારે તેને દુઃખ આપે
યાત્રા મેળા પ્રસંગ વેળા ઘેરાંની પેંડે ખડક
તે સમયનો ચિતાર જોતાં દીક ખરે સાંતુ ધડકે-- ૩૬.

ત્રીજા વર્ગના મુસાફરને નીચ ગણે રેલ્વે નોકર
જરીય સંભાળેના તેને ખુબ રહે છે એકરકાર
ગળા ગંદા ખડુ રાખે છે જાનકે ખડુ દુઃખ મારે
પાણીની સગવડ રાખે નહિ લોક ગિચારા ખુબ મારે ૩૭.

કંપનીના કાયદા છે રૂડા ભુંડ નોકર પાળે નહી
અન્યાયીને પૂરા લાંચીયા રેલ્વે નોકર જોયા સહિ
ખ્રીટીશ રાજ્યની કોઈ પણ દેશની પ્રજા જરીના દુઃખ પામે.
અળખામણ એક હિન્દ ગણે છે નાલાયક એનો જાણે— ૩૮.

માટે ઓ લાઇ સંપીને લાયકાત ખતાવી દેયા
એની ખીજ પ્રજા પેંડે જોઈએ તે હક્ક બેર કયો— ૩૯.

રેલ્વે હાડમારીની સંપીને અરજી કરે
યુરોપી રેલ્વે પેંડે સુખેથી આપણે પ્રેરો— ૪૦.

ભાઈઓ, આ એક સામાન્ય દૃશ્યથી ત્યાં સર્વની ધ્યાનમાં.

પકતી હાડમારીઓ ખરી છે એમ જણાયુ હશે. આ વિના બીજી હાડમારીઓ છે “હિન્દુસ્તાનની રેલ્વેઓ સંબંધી શ્રીયુત ગાંધીજીનું વિચારો” એ હંડીગનું નાનકડું પુસ્તક રેલ્વે હાડમારી દૂર કરનાર મંડળીનો સરકયુક્ત નંબર ૬ વાંચવાથી ધ્યાનમાં આવશે આ વિના આપે જાતે પણ ઘણી હાડમારીઓ ભાગવીજ હશે. અરે લખતાં શરમ આવે છે. ઘણા નોકરોની ધાણી બિલસંસ નડારી કાળજી કાપી નાખે એવી ઘણાં બિચારાં મુસાફર સાંખી રેલ્વે કેટલીક વારતો ઘણાંની દ્રષ્ટીમાં આંખો ઉપર પાપ છંટાવું નજરે પડે છે જેને ઘણી મુસાફર માં જ્યોનો સહન કરી લે છે ઘણા સ્ટેશન માનરો અને રેલ્વે નોકરો રેલ્વેમાંથી અન્યાયના પેસાથી ભક્ષા મુસાફરો અને વેપારીઓને લૂટી લૂટી એટલા તો ધનાઢય થાય છે જે આપણે આપણી નજરે જોઈ રહ્યા છીએ. નાનાં સ્ટેશનો ઉપર અભાગ વેપારીઓ. અને ખેડુ વેપારીઓ ઉપર તો સ્ટેશન માનરો એટલી બધી સન્તા ભાગવી રહ્યા છે જે જે તેમના ખેતરોમાં કે વાડામાં થતુ શાક માનરને ઘેર ના મોકલાવ્યું હોય તો તે બિચારાના ભાગ મળ્યા સમજવા.

વેગન મળે નહિ માત્ર જગદ તરતગવાના થાય નહિ તેની પાસે ખુબ લાંચ લેવાય ત્યારે તેનો જુટકો થાય. વધારે લખવામાં સાર નહિ કારણ કે તેઓમાંનાં ઘણા તો આપણા દેશી ભાઈઓ હોય છે. છેવટમાં મહાત્મા ગાંધીજી કહે છે કે “આ હાડમારીઓ કે જેના તરફ વાંખો વખત થયાં દુર્લભ કરવામાં આવ્યું છે. અને જેમાંની ઘણી મોટી મુશ્કેલીઓ સહજમાં દૂર થઈ શકે તેમ છે તે સંબંધી લડત ચલાવવાને જાહેર વર્ગ અને સામયિક પત્રોને આમ ત્રણ કરવું આ ઉપદેશને માન્ય કરી સર્વ ભાઈઓ એક થઈ રેલ્વે હાડમારીઓ દૂર કરાવશે એવી આશા રાખતો સર્વની જનાર્દન શર્મા.

રેલ્વે નોકરને.

વના નોકર વિનાંતિ તમને મારી ન્યાયે વતેતિ શોભા એમાં સારી. તમે રંક મુસાફર પજવોના પ્રિય ભ્રાતા. દીલ દયા રાખીને થવેં સરવ સુખદાના સાથે લીધેલો પૈસો પચશે નહિ, ધુળધાળી થાશે આખરનો દુઃખદાઢ કાપદા કંપનીના પાળી સૈાને ળાવો, નિમકલલાલ છાં એવું સત્ય જાણાવો.—૧

કેળવાયલા ઉતાડને.

આ ભાઈ ભણેલા મુસાફર તુ કરવેં રંક ઉતાડ ઉપર પડતો જીલમ હરવેં એકલવાયો થઈ ના ખીજતે નડતો, રેલ્વેની બૂઝ સામુ તુ રોજે લડતો પાતાના સુખને માટે કાંઈ ન કરતો, હજીજે તુ ગરીબ ઉપર જીલમ પડતો મારી લેજે તુ આજ ખરી દેશ મેવા, સૌ રેલ્વે ઉતાડ્યાને સુખ દેવાં ર

દરેક ઉતાડ્યાને.

ભાઈ ટીકાટ લેતા પડપડીના કરશે, ના દેંગા કાવ કદી કોમના વદશે અંદર જવાને ઉદ્ધત ના કદી અનશે, ટોંટા ધકકાને પડપડાને હજીજે અન્યાયી નોકરનો ન્યાયે ઘાટ ઘડવેં, સ્ત્રી આળક ઘગડા માટે હોંસે લડવેં ઝગ્યામાં દસથા ઉપરના કોઈ એસો, ખેડા હોય પરા તો તેમાંના પેમાં-૩ ઉદ્ધત મુસાફર ઝગ્યા આખો રોક, તો કદી ગાર્ડન જગ્યા લેવેં હોંકે ખાલી જગ્યા રોકાના પજવો ભાઈ, જીલ પાપીના થાશે ત્હમે અન્યાયી. સામાન વધુ ઝમ્પ ચારી કદી ના કરશે ઉચકાય એટલો સાથે રાખી ફરશે ગંદવાડ વ્યસન ગાડી માંહિના કરવું, વેં ધનાઢય હોતો ત્રીજામાંના ફરવું-૪ રેલ્વેના કાપદા સોંકાને સમગતવો, અન્યાય જાણ્યે કરવેં સામે દાવો સન્તાન હિન્દનાં એક સંપી સૌ હોવેં દેપભાવ તજી માહુંમાંય સાય સૌ લેવેં આમ કરવાથી દુર થશે વણી હાડમારી, સૌ ભાઈ વરતવેં એજ અરજ છે મારી આ મંડળમાં સૌ મળી વીજયને વરવેં પ્રભુ ભારત સંકટ સવળા પરહરવેં-૫

વન્દેમાતરમ્

જનાર્દન શર્મા.

હાંદી ઉતાર.

કુર કરનાર. મંડળી તરફ

પત્રિકાઓ.

- સરકાર નં. ૧ ગાહેર પ્રગતનાં ગાહેર વાહન
ડ્રીયાદ શું છે? (ગુજરાતીમાં)
- .. .. ૨ હિંદી પ્રગતે રેલ્વે જુલમમાંથી અન-
ના અરકાં શું કરવાં
- .. .. ૩ ગાહેર પ્રગતનાં ગાહેર વાહનો સામે પ્રગતની
ડ્રીયાદ શું છે? (ઇંગ્લેન્ડમાં)
- .. .. ૪ હિંદી પ્રગતે આપીવ
- .. .. ૫ ગુજરાતમાં રેલ્વે ઉતારાઓને તેમજ પેપારી
ઓને પડતી હાડમારી સંબંધી મળેલો અનુભવ
- .. .. ૬ હિંદુસ્તાનની રેલ્વેઓ સંબંધી શ્રીયત
ગાંધીજીના વિચારો
- .. .. ૭ મહુવામાં ડ્રીમરની તેમજ ડ્રીમરની અંદર
ભાગવતી પડતી હાડમારી સંબંધી રીપોર્ટ
- .. .. ૮ રેલ્વે હાડમારીનું એક દૃશ્ય ક્ષેત્ર જતા
ગમા મધ્ય અર્ધમાં આંતો

ઉતારાઓને ખાત્ર વાગવા લાયક -

રા. રા. જીવરાજ ગોકલદાસ નેણશી કૃત પુસ્તક

રેલ્વે કાયદા ભાગ ૧ લો મધ્ય ૧-૬

.. .. ૨ લો .. ..

.. .. હિંદીમાં .. ..

મળવાનું ફકાલું:—

રેલ્વે કાયદા એક્ટીસ, ૨૫૧-૬૩, ખોરાખતર
કોટ. મુબ

